

Colecția elevilor Școlii din Șurdești

Obiceiuri ale copiilor de Crăciun și Anul Nou

De Crăciun copiii umblă prin sat cu *colinda*, *Steaua*, *Irodul mic* și *Irodul mare*, cu *bondroși*.

De Anul Nou umblă cu *plugușorul*, cu *Capra*, *Sorcova de țigan* și *bondroși*.

NICU DEMIAN, cls. a V-a

*

De Crăciun, copiii umblă cu colinda la fiecare casă.

Mai demult copiii strângneau nuci, mere, pupi de pâine făcuți în cuptor, însă acum strâng bani

IULIANA MIHAELA DEMIAN, cls. a VI-a

Ioan Bogdan Iuga: Sărbătoritul pe tilegută Tânja de la Hoteni, 2003.

*

Aproape de sărbătoarea Crăciunului, de cum începe postul, copiii de diferite vîrste se adună în grupulete de câte cinci-sase, pregătindu-și cel puțin trei colinde pentru seara cea mare, *seara colindului*.

Tradiția spune că dacă la o casă din sat nu merg colindătorii, familia este zgârcită.

În grupul de colindători trebuie să fie cel puțin doi băieți și să intre primii în casă, căci dacă intră fetele întâi, familia are ghinion tot anul.

De Crăciun nu se formează doar grupuri de colindători, ci se umblă și cu *Irodul* în 5 și 8, *Steaua*, *Viflaimul* și nu în ultimul rând *bondroși* sau draci. În aceste grupuri sunt numai băieți, iar în grupul dracilor sunt oameni maturi care își fac câte o mască din piele de miel și o fac atât de urâtă încât se sperie colindătorii. Dracii nu au numai măști, ci își pun câte 50 de drongi în spate, să sună cât mai tare. Ei au și bâte și biciuri pentru a apăra grupurile băieților.

Această tradiție de Crăciun s-a păstrat din moși-strămoși, deoarece oamenii erau foarte credincioși.

De la străbunii mei știu câteva colinde:

Fluierul cel păstoresc

Fluierul cel păstoresc
Cântă-n glas dumnezeiesc
Cu vers dulce, mângâios
Că ni s-a născut Christos.

sau Măruț rotunjor:

Măruț rotunjor
La domni în odor,
Merele pticără,
Îngerii le-apucără.

Acstea colinde au fost colindate demult, dar nu numai de copii, ci și de părinții lor care mergeau și ei unii pe la alții, prin tot satul.

ALEXANDRA DEMIAN, cls. a VII-a

*

La Crăciun umblă *copiii cu colinda*, umblă și *bondroși*.

La Anul Nou umblă cu *capra*, cu *țiganii*, *bondroși*.

Feciorii umblă la fete iar acestea le dădea *struț de rozmalin*. Care fată i-a dat struțul la câte un fecior, acesta trebuie să o joace.

IOANA PUT, cls. a VI-a

Colecția ALEXANDRA FĂT
Cls. a V-a, Șurdești, 2005

Care-i al treilea picior?

(vinD)

Curechiu îi omidos
Și mi l-au pus dinainte,
Urechiușa – încornurată,
Socăcița-i nespălată.

Socăcița

Frunză verde de costree,
Cui nu-i place, las' să steie!
Of, de luni și până joi,
Tăt cu mâna până țăpoi
Pentru doi grițărași noi...

S. m.

Of, săracă socăciță,
Mult te-ai fript pentr-o
groșită!

De-ar fi groșita de-argint
Te-ai mai frige cât te-ai fript,
De-ar fi groșita de-aramă
Nu te-ai frige fără samă!

Socăcița

Bine-mi pare, bine-mi pare
Că și eu sunt nănaș mare,
C-am mai fost de două ori
Ș-oi mai fi de nouă ori.
Of, săracu nănașu,
Tăt se-nchină
Și suspină
Și-i stă gândul la găină!
Dar găina-i cucuiată
Și cămara-i încuiată:
Adă cheia s-o descui
Să o dau nănașului,
Să o taie drept în două,
Să facă parte și nouă!

S. m.

Socăciță, vino-ncoace,
Ce-ai făcut mie nu-mi place:
C-ai pus brânza subțirea,
Vino-ncoace și ți-o ia!
Tăieșei-s subțirei -
Poți prinde boii la ei,
Găluștile-s mititele -
Poți sparge capul cu ele,
Aitura-i prinsă bine -
O poate bea orișicine.
Săracă găină albă,
Bună-ai fost de asta treabă,
Socăciță ni-i frumoasă -
Plăcinta nu ni-i brânzoasă!

Socăcița

Săracă găină smulsă,
Nănașu-n gură ți se uită
Și nănașa te-ar mâncă
Numa de te-ar căpăta.
Nu o-i da la nănașa
Că-are pungă la teptari
Și mi-a da numai grițari,
Da' o-i da la nănașu
Că-are plug cu patru boi

Ş-o pungă cu taleri noi
Şi mi-a da şi mie doi!

S. m.

Socăciţă, lungă-n dejte,
Carne-n oală nu mai este,
Socăciţă lungă-n nas,
Carne-n oală n-o rămas:
Pentru-un blid de zamă acră
Toată ziua-n ciorofleacă,
Pentr-un blid de chisăliţă
Toată ziua – terfeliţă.
Socăciţă miresii
Şade-n fundu grădinii
Cu o mâna de aluat
Şi cuptoru tăt i spart!

Socăciţă

N-am avut lemn uscate
Că-s pădurile departe...

S. m.

Nici-s herte, nici-s fripte,
Ce ni le pui dinainte?

Socăciţă

N-am avut lemn pălite
Că-s pădurile oprite.
Săracă găină albă,
Bună-ai fost de astă treabă
Că demult ai cărcăit
Şi de astă n-ai gân(d)it.
Cine-i harnic de astă,
Să ne puşte găina,
S-o puşte pântre picioare
C-acolo-i carnea mai moale
Că-i găină ouătoare
Şi cu ouă-ntră picioare!

S. m.

Socăciţă, stăi pe loc
Că n-ai nimica la foc
Numa-o-oluţă cu scorb
Şi una cu apă rece,
Socăciţă, ce-i direge?

Socăciţă lungă-n poale,
Ne-ai furat carnea din oale
Şi-ai făcut nişte tojmaji
Numa cu boii să-i tragi
Şi-ai făcut nişte lăscută
Să le duci pe teleguţă!

Socăciţă

Frunză verde de costreie
Cui nu-i place, las' să steie.
Busuioc de pe cumer
Nănaşu-i ca un boier,
Cu ochii ca de hoher.

3421 a

Strigătură la găină

Asară-am vinit din Dej
Călare p-on scăunes

Ioan Bogdan Iuga: Spălatul la rau, Ianjaua de la Hoteni, 2003.

Obiceiuri de nuntă în Surdeşti

Nunțile, mai demult se începeau o dată cu ziua de vineri când feciorii și fetele, numiți *temători* pentru mire și *temătoare* pentru mireasă, umblau prin sat îmbrăcați în haine de sărbătoare, cu colaci împodobiți cu zadii. Mergeau de la casă la casă pentru a invita la nuntă pe fiecare om din sat și o dată ce intrau în casă trebuiau să grăiască câteva cuvinte pentru a invita gazda la nuntă:

Aflăm pe Dumnezeu cu d-voastră,
Acesta este cuvântul întâia oară
De la Dumnezeu și Maica Fecioară,
Suntem trimiși să vă chemăm la nuntă.
Nu suntem flori de pe rât
Să vă chemăm cu urât,

Faceți bine și iertați
Și la nuntă sunteți chemați.

Sâmbăta se făcea cununia religioasă, după care mirii plecau fiecare la casa lui.

Tot în această zi feciorii care erau prieteni cu mirele făceau un *steag* împodobit cu frunze de iederă, iar în vîrf era prinsă o năframă. Duminica se adunau la mire temătorii și temătoarele, starostele, muzica, după care plecau la casa miresei unde avea loc nunta. După servirea mesei avea loc *jocul miresei*, când se dădeau cadourile. Mireasa era jucată atât de bărbați, cât și de femei. După jocul miresei se numărau banii și tot alaiul pleca la casa mirelui unde petreceau până târziu. Luni se începea petrecerea din nou, la mire, se dădeau iar cadouri și se veselieau până luni seara.

FLAVIA COROIAN, cls. a VIII-a.. De la Voichița Coroian, 50 ani, Surdești, 2005

*

Vineri se adună chemătorii (feciori) și druștele la mire și la mireasă care le spun pe cine să cheme la nuntă. Chemătorii au un toporaș din lemn, împodobit cu zadii de păr, busuioc și verdeață. Druștele au un colac împodobit tot cu zadii de păr, busuioc și verdeață. Când intră în casă rostesc:

- Cu Dumnezeu vă găsim!

Apoi le spun cine și când îi invită la nuntă. La cine nu este acasă, se pune un busuioc în ușă și atunci aceștia știu că sunt chemați la nuntă.

Sâmbătă, mirii se cunună. Dacă sunt din sate diferite, atunci li se leagă drumurile la intersecție.

Duminică se merge la mireasă acasă, unde se joacă jocul miresei. Luni se merge la mire, unde se joacă cele douăsprezece jocuri ale miresei și se dă răspuns (cadouri) la mireasă. Acum mireasa poartă zadie ca toate femeile măritate.

Astăzi se cunună sâmbătă și petrecerea se desfășoară în aceeași zi, într-un loc ales de miri. La nuntă se cheamă cu aproximativ două săptămâni înainte. Sâmbătă noaptea se joacă jocul miresei și i se dau răspunsurile. Duminică dimineață i se pune zadie și mireasa este făcută femeie (nevastă).

FLORINA DELIA IAGHER, cls. a VI-a. De la Veronica Puț, Surdești, 2005

Cine are urechi
Si nu aude?

(Acu)

Când auzi cucul

Când auzi prima dată cucul, trebuie să rostesti:
 Bani,
 Bani, cucule, bani,
 Tie iarba și frunza,
 Mie bani tătă vara.

Când i seceță în mai

Hai, hai, ploaie, -n mai,
 Să mi se facă mălai. CAMELIA FĂT, cls. a VII-a

Obiceiuri de Paști în Șurdești

Sărbătorile de Paști sunt foarte importante pentru noi, deoarece am păstrat obiceiurile străvechi.

În joia mare se fac cozonacii și pasca.

În vinerea mare se încondeiază ouăle, după care se merge la biserică.

În sămbăta Paștilor se taie mielul pentru a-l umple. Seara, toți locuitorii satului merg, la miezul noptii, la Înviere după naforă. Femeile duc cozonac, ulei și ouă pentru a fi sfintite.

A doua zi de Paști, se ține Udătorul. Tradiția Udătorului este nemaipomenită: oamenii aleg un om din sat care să fie udătorul. După slujba de la biserică, toată lumea merge la udător acasă. El trebuie să ascundă unde este udat. Dacă găsește banul, îl duc pe udător la o vale unde este udat. Dacă udătorul fugă și ajunge primul la o vale, el nu plătește muzicanții și mâncarea invitaților. Spre sfârșit, atmosfera se încinge și se iau la joc fetele prezente. A treia zi de Paști se facea o horă românească.

ALEXANDRA DEMIAN, cls. a VII-a

Obiceiuri la construirea unei case

Înainte de a construi o casă, se pune în fundație ban și pahar și se sfîntește locul pentru ca această casă să fie bogată.

După ce s-au ridicat pereții casei și acoperișul, se pune un steag și o sticlă de horincă. Este mândria meșterului care a ridicat casa sau șura.

IULIANA MIHAELA DEMIAN, cls. a VI-a

Claca pentru gunoi

Dacă la un om nu-i ajunge gunoiul de grăjd pentru a-l pune pe un anumit loc, alții oameni îi dădeau și, la o anumită dată, erau chemeți la clacă. Cel care a primit gunoiul, făcea mâncăruri, dădea de băut și cheme și lăutarii. Toți cei care i-au dat gunoi, se strângeau la clacă și petreceau.

FLORINA DELIA IAGHER, cls. a VI-a. De la Veronica Put, Șurdești, 2005

Ioan Bogdan Iuga: Sosirea Tânjelelor la casa sărbătoritului, Tânjaua de la Hoteni, 2003.

Când i-n mâna-i alb,
 Când i jos, i galben.

(InO)

Ş-am vinit pe la Irină,
 De-acolo mi-am prins găină
 Ş-am vinit pe la o punte,
 Mi-o flocăit-o o hulpe.

Faceți-mi loc că io viu
 Cu găina friptă-n brâu,
 Cu găina ca para
 Să i-o dau la nănașa.
 La nănașa nu o-i da,
 Are pungă la teptari
 Si mi-a da amu-un grițari,
 Da' i-oi da la nănașu,
 Are pungă la cure
 Si mi-a da bani de-o dițe.
 Apoi strigă spre nănaș:
 Iartă, hăi nănașe, iartă
 De n-a hi găina hiartă
 Că-s pădurile de departe -
 N-am avut lemne uscate.
 Peste păduri îs ardăi
 Si s-o dat după fomei.
 Si după mine s-o dat
 C-o știut că n-am bărbat.
 Pânt-on lemn putregăios
 De tri ori m-o țipat jos
 Si m-o pus la teșitură
 Si m-o pus ca să-i dau gură.

Nănașule, ce gândești,
 Găina să mi-o plătești
 Că, vai, zo, mult am îmblat
 Până găina-am aflat,
 Ş-am îmblat din munți în
 munți -
 Mă dure pe su(b) jănuști
 Ş-am strigat: pi, pi, pi, pi
 Si mă doare p-aici, ni!
 Acum i se dă găina nănașului.
 Răspunde nănașa:
 Socăciță, draga me,
 Tu cu clonț îi rămâne
 Si din clonț ti-i face drâmbă
 Si-i îmbla zicând până tindă!
 În acest timp socăcița primește bani
 și capul găinii înapoi. Strigă din nou:
 Bine-mi pare, de ce-mi pare
 C-am celuit nănaș mare:
 Io i-am dat găină re,
 El mi-o dat bani de vițe.
 U, iu, iu, nănașule,
 Nici cu gându n-am gândit
 C-ai vinit așe flămând.
 Io ț-am dat găina-ntreagă
 Si mi-ai dat numa-o dărabă,
 Io ț-am dat-o cu tătu
 Si mi-ai înturnat capu.
 Găina-i cu nouă ouă,
 Nănașu-i numa cu două.
 Apoi nănașa împarte găina în aşa fel încât pe fiecare masă să ajungă câte o bucată, semn de bogătie, rodnicie, belșug.